СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 151. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 1-го липня 1939. No. 151. Jersey City, N. J., Saturday, July 1, 1939 VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода": Bergen 4-0237, — Тел. У. Н. Союзу: Bergen 4-1018. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРОПАҐАНДА ЗА ЧВЕРТЬМІЛІОНОВУ МИРОВУ АРМІЮ

ВАШИНҐТОН. — Ґенерал Малин Крейґ, начальник штабу армії, домагається в своїм річнім рапорті збільшення американської армії. На його думку, армія в часі миру повинна виносити 245,000 жовнірів, себто вдвоє більше, ніж вона мала в 1935. році. Рівночасно домагається він відповідного збільшення числа офіцирів.

БОРОТЬБА ЗА МОНЕТАРНУ ВЛАДУ ПРЕЗИДЕНТА.

ВАШИНҐТОН. — Конференція представників обох палат конґресу постановила привернути владу президента в монетарних справах, яку недавно обмежив був своїм рішенням сенат.

Конференція пропонує конґресові ухвалити закон, який далі задержує владу президента в монетарній справі й дозволяє урядові купувати срібло поза краєм.

БОРОТЬБА ЗА ДОПОМОГОВІ ПРАЦІ.

ВАШИНҐТОН. — Боротьба за новий закон про допомогові праці, що ведеться на конференції представників сенату й палати послів, загострилася до того, що уряд станув перед можливістю, що як старий закон стратить з днем 30. червня свою обовязуючу силу, уряд лишиться без закону.

Представники сенату хочуть збільшення фондів, а представники палати послів під проводом конґресмена Вудрома з Вірджінії заявляють, що вони ніколи не згодяться на збільшення фондів на допомогові роботи.

ДОДАНО ЗАБОРОНУ ТОРГОВЛІ ЗБРОЄЮ ДО ДО НЕВТРАЛЬНОСТЕВОГО ЗАКОНУ.

ВАШИНҐТОН. — Ґрупа републиканських конґресменів переперла в палаті послів конґресу ухвалу, що забороняє до певного ступня вивіз амуніції на випадок війни до всіх воюючих країв.

Президент Рузвелт і секретар стейту Гол кілька разів називали таку постанову в старім законі непрактичною.

ВИЧИЩУЮТЬ ЦАРСТВО ПРЕНДЕРҐЕСТА.

КАНЗАС СИТІ (Мізурі). — Велика лава присяжних судів у місцевім стейтовім суді постановила судити за обман Генрія МекЕлроя, міського директора за влади „боса" Прендерґеста, Джана Прайора, контрактора, і Джана Ретфорда, начальника підставленої інжинірської фірми. Їм закидають, що вони брали гроші „на основі фальшивих претенсій".

СЛІПА „ОГЛЯДАЄ" ВИСТАВУ.

НЮ ЙОРК. — Гелен Келер, глуха й сліпа письменниця й виховниця, відвідала Світову Виставу й „оглядала" всі атракції при допомозі провідниці, панни Полі Томпсон. Келер висказувалася про виставу з одушевленням.

На площі Миру відбулися в четвер найбільші збори пластунів, які колинебудь зібралися в історії організації. 50,000 пластунів відбули там вправи зприводу Пластового Дня.

ПРЕЗИДЕНТА УНІВЕРСИТЕТУ СМИТА ЩЕ НЕ ЗНАЙШЛИ.

БЕТОН РУЖ (Луізіяна). — Джексон, бизнесовий менаджер стейтового університету, каже, що він самий стратив 2,000 долярів власних грошей у біржевих спекуляціях д-ра Смита, президента університету, котрого місце перебування ще й досі не відкрито.

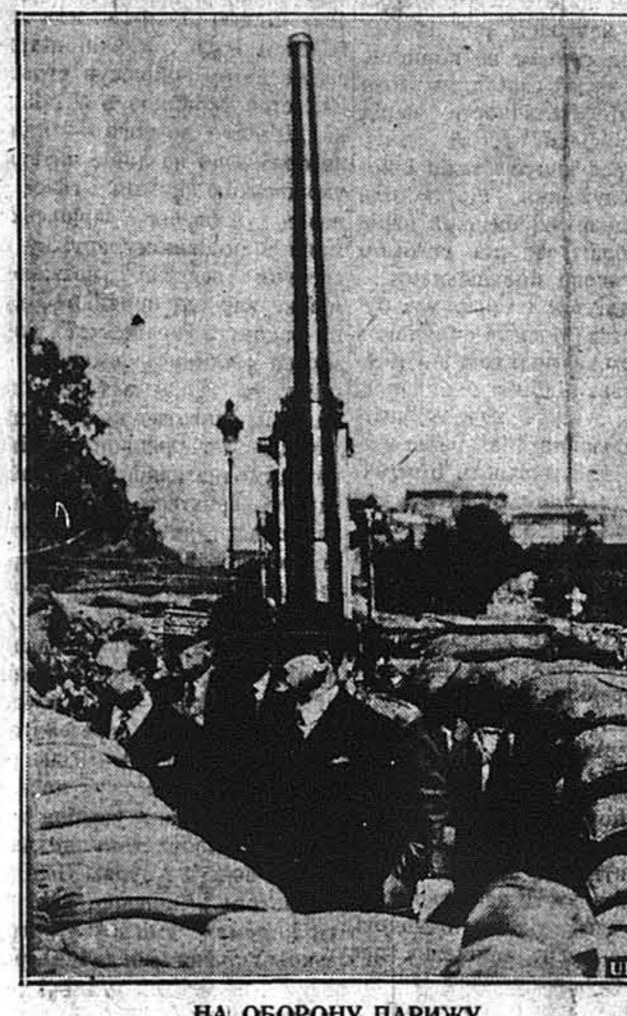
Одна біржева фірма каже, що Смит спекулював на збіжевій біржі та втратив на тій спекуляції 430,000 долярів.

СПРОВАДИВ ЖІНКУ З ІТАЛІЇ, ЩОБ ДІСТАТИ ДЛЯ НЕЇ ДОПОМОГУ.

НЮ РОШЕЛ (Ню Йорк). — У місцевім федеральнім суді суджено італійського іміґранта Антонія Сісія, за те, що він допустився ріжних фальшивих зізнань у тій ціли, щоб спровадити сюди свою жінку й поставити її на листу допомоги. Жінка приїхала з Італії й справді побирала допомогу, поки справа не вийшла наверх. Суд не потягав Сісія до відповідальности за допомогові гроші, бо він їх урядові звернув, але за фальшиві афідейвіти. За це Сісі і його спільник Трінґалі дістали кожний шість місяців вязниці.

ЛЯЛЬКОВИЙ ТЕАТР ДЛЯ УМОВО ХВОРИХ.

НЮ ЙОРК. — У шпиталі Белвю лікарі вживають для лікування деяких умових і нервових недуг вистави ляльок. Спроба показалася успішною в випадках нервових недуг дітей. Ляльки говорять про клопоти дітей і в цей спосіб наводять дітей займати в ріжних трудних ситуаціях здорове наставлення. В найгіршому випадку, як спроба не помагає, то вона дає лікарям можливість вглянути в умові трудності дитини.

НА ОБОРОНУ ПАРИЖУ.

Президент Франції Альберт Лебрен оглядає протилетничі гармати, уставлені за окопами з піскових міхів у самій середині Парижу.

СЕНАТОР ДОМАГАЄТЬСЯ „ЧИСТКИ" РОБІТНИЧИХ РАД.

Сенатор Елендер з Люізіяни подав у конґресі внесок, щоб усі краєві ради робітничих відносин „вичистити" з молодих правників, які противляться підприємцям.

ФЕСТИВАЛ КВІТІВ.

В Ґримсбі, в цім центрі садів в Онтеріо, що є дійсним раєм квітів, відбувся річний фестивал, на якому вибрано 16-літню красуню, панну Ґрей, „королевою квітів". Міністер рільництва, Дюван, і тисячі туристів зі всіх сторін зїхались на фестивал, щоб налюбуватись морем розцвилих садів.

Годиться замітити, що українці були співучасниками того фестивалу, бо в тих околицях живуть сотки наших поселенців. Навіть між кандидатками на „королеву квітів" була українка, а саме панна Ольга Андрейчук з Норт Ґриммсбі.

ПРОЦЕС ЗА ХАБАРІ.

Перед окружним судом у Білостоці відповідають начальник торговельного відділу Польського Тютюнового Монополю, Савіцький, Б. Альтерлев, Я. Рубінсон і Б. Комачевський за те, що при продажу тютюнових виробів підс. Савіцький брав за посередництвом Б. Альтерлева та згаданих двох посередників по 300 до 350 зл. хабара за кожну концесію на продаж тютюнових виробів. Підс. Савіцький признався до того, що взяв два хабарі. На питання судді зізнав, що заробляв 490 зл. місячно. Крім того діставав тютюнового депутату — 30 зл., ремунерації за білянс 600—700 зл., винагороди за надчисельні години праці і дієти по 10 зл. денно за виїзди, яких було 8—10 кожного місяця.

97,000 ЖИДІВ „КУПИЛО" ГРОМАДЯНСТВО ВІД 1918 РОКУ.

У Чехії переводять тепер провірку громадянства всіх чехо-словацьких громадян, які придбали громадянство від 1918 р. Стверджено, що число таких громадян доходить до 157,000 осіб. Між ними є майже 97 тисяч жидів, які в останніх роках придбали громадянство бувшої Чехо-Словаччини за оплатою грошевих сум.

ПОВІСИЛИ ДВОХ КОМУНІСТІВ.

У Барановичах повісили двох комуністів: Владислава Лозовського і Макса Максимовича, яких суд засудив на кару смерти за виконання партійного присуду смерти і вбивство поліційного аґента.

КРІВАВА ТРАҐЕДІЯ НА ЛЮБОВНОМУ ТЛІ.

Кравчиня В. Кшемінська в Кельцах застрілила свою 5-літню доньку підчас сну, свого приятеля шофера Іванського в його помешканні й опісля смертельно зранилася. Здогадуються, що причиною крівавої трагедії була нещаслива любов.

ЗАСУДИ Й АРЕШТУВАННЯ ЗА ВЕРБУВАННЯ ДО „КАРПАТСЬКОЇ СІЧИ".

Суд у Станиславові засудив за вербування добровольців до „Карпатської Січи" М. Стефанова та І. Вередюка по 2 і пів року вязниці, Д. Микетчука на 2 роки, Юрка Соловчука та Юрка Одокія — з Микуличина по 14 місяців. Під замітом вербування добровольців до „Карпатської Січи" поліція арештувала о. Осипа Яросевича з Берегів, пов. Лісько, та панну О. Кічунівну з Берегів.

ЩОБ ДЕНТИСТИ СТАЛИ СЛУЖБОВЦЯМИ.

Три дні, 29, 30 і 31 травня у Форт Ґері готелі в Вінніпеґу відбувалася конвенція дентистів західньої Канади. Було коло 225 делеґатів. Цікаве те, що д-р Г. Дж. Меркелі у своїй промові заявив, що добре булоб, якби дентистика стала громадською справою і щоб завести дентистичні кліники для збільшення обслуги людей і зменшення коштів.

НЕ ХОЧЕ БІЛЬШЕ ЦИРКУЛЯЦІЇ.

Найбільший щоденник в Анґлії, „Ди Дейлі Експрес", відсвяткував свій 60-літний ювилей. В квітні цей щоденник розходився в 2,500,000 примірників денно. Його власник, лорд Бівербрук, роджений канадієць, сказав, що він не бажає більше циркуляції, тому, що через збільшення примірників, збільшиться кошт видання і це не оплатиться.

В 1919 році, коли Лорд Бівербрук купив цей щоденник, він мав тільки пів міліона читачів. Тепер друкують його в той самий час у трьох ріжних містах, а саме в Лондоні, Менчестері і Ґлесґові.

Прикметою лорда Бівербрука є, що він дуже любується критикою і кажуть, що часто сам на себе пише гостру критику. Гордий з того, що він син фармерського робітника шотляндського походження.

ЧАРІВНИЦТВО МІЖ НЕҐРАМИ.

Чарівництво найбільш поширене між африканськими неґрами, а навіть і американські неґри зберігають ще й досі багато із забобонів та чарівництва своїх африканських предків.

Ті люди, що досліджували чарівництво африканських неґрів, кажуть, що воно головно опирається на силі вмовлювання в людей одної якоїсь думки. По вченому таке вмовлювання думки в людину називаємо суґестія.

От, наприклад, неґерський чарівник хоче когось знищити. Щож він робить? Виробляє з дерева ляльку і називає її іменем вибраної жертви. Опісля він день-денно буде вбивати в ту ляльку колючки, шпильки та цвяхи і зашпитувати оту ляльку на смерть. Та чарівник має своїх слуг і ті слуги в хитрий спосіб доносять до відома вибраної людини на жертву, що один із чарівників робить... А що всі неґри свято вірять, що коли хтось зробив ляльку і назвав її іменем якоїсь живої людини, то тій людині буде ставатися те, що стається з лялькою, то це має на жертву страшний вплив. Сама страшна думка її вбиває.

Є і в нас така клятьба, що каже: „А скапав би ти, як воскова свічка!" І коли проклята в такий спосіб людина є забобонна і свято вірить, що прокляття має чародійну силу, то справді може з часом занедужати і вмерти. Смертельний вплив часто має на людей і крива присяга, коли людина ложно присягнула й свято вірить, що її має постигнути кара за те.

НЕ ШУКАЙТЕ В ГАЛИЧИНІ УКРАЇНИ, КАЖЕ ПОЛЬСЬКИЙ КСЬОНДЗ

ЛЬВІВ. — Москаль Валуєв зо своїм „не було, нема і не буде ніякої української мови" знайшов свого малого наступника. Є ним ксьондз-полковнік д-р Антоні Мйодонський, відомий провідник „Союзу ходачкової шляхти". Ось той поляк заявив у своїм викладі в Познані, що в Галичині України „ніґди не било, нема і не бендзе". Він подав далі, що є фактом, що за польської влади національні відносини в Галичині змінились на користь Польщі. Вже тепер, казав він, є в Галичині 54% поляків. Ще треба тільки добре потиснути, а буде можна перетягнути на польський бік 1,200,000 душ, що „зрущилі сен". А як так станеться, тоді українці будуть становити в Галичині тільки 27% населення. Цей польський ксьондз підкреслив ще й те, що він, приїжджаючи з Галичини до Познаня, не приїхав з „кресів", але з такої „польської землі, про приналежність якої до польської держави рішили бої з 1919 року", а це значить, що він приїхав — з Польщі!

ЗАБРАЛИ ТРИЗУБИ З НАПИСАМИ „БОЖЕ ЄДИНИЙ".

ЛЬВІВ. — „Новий Час" (ч. 133) подає, що 20. травня польські жандарми перевели ревізію у Василя Залізняка, різьбара в Трускавці. Притому сконфіскували вироблені ним три тризуби з написами з молитви „Боже єдиний". За ті написи розпочато проти нього судове слідство в окружнім суді в Самборі.

ПОЛЬСЬКА МОЛОДЬ І ТЕРОР.

ВАРШАВА. — Професори львівських високих шкіл вислали до польського премієра Складковського делеґацію, яка вручила йому меморіял про криваві випадки у польських високих школах у Львові. Делеґація подала, що влада в тих школах є в руках молодих терористів, а школи є ареною повного розкладу, який деморалізує все громадянство і є загрозою для польської держави.

УКРАЇНСЬКА БУРСА В ЮГОСЛАВІЇ.

КЕРЕСТУР (Югославія). — Розпочато збіркову акцію за заснування першої української бурси в Югославії. В ній будуть виховуватись ученики народніх та середніх шкіл, діти українських іміґрантів із Бачки, Срему та Босни, в рідному слові, рідному дусі та в любові до свого. Перші жертви зложили: о. М. Фірак, парох з Руського Керестура, 3,000 динарів; парох Девятина о. М. Юристий теж 3,000 динарів, українські студенти з Загребу 130 динарів.

НАШІ АРТИСТИ МІЖ ХОРВАТАМИ.

КЕРЕСТУР. — Частина артистів театру „Нова Сцена", що, як відомо, існував у Хусті, знайшла по траґедії з Карпатською Україною пристановище в Керестурі. У злуці з артистами української читальні в Керестурі дано виставу „Сорочинського ярмарку" в словацькому селі Пивниці. Слухачі-словаки були захоплені українськими піснями. Уже заповіджено ту саму виставу, як і „Запорожця за Дунаєм", в державному театрі у місті Осієку. Хорвати вважають ці вистави „ревією української культури перед хорватським народом".

ПОКАЗ УКРАЇНСЬКОЇ МОДИ.

ЛЬВІВ. — Українські часописи подають широкі звідомлення про показ української моди, влаштований кооперативою „Труд", який відбувсь у Львові в днях 10 і 11 червня ц. р. в „Народнім Домі". Показ був подібний до тих ревій, що їх влаштовують великі крамниці европейських міст для своїх покупців. Майже всі сукні, костюми і плащі були виконані з матеріялів, зроблених в українських фабриках. Це були вироби наших фабрик, де працюють українські робітники. Уже тепер навіть фелони і хоругви є не тільки вишивані нашими руками, але й на нашім фабричнім матеріялі. Було 47 моделів.

ВЕЛИКА ПОВІНЬ.

ЛЬВІВ. — Турчанщину і Стрийщину навістила велика повінь, спричинена наглим виливом ріки Стрий і її допливів. Повінь заподіяла величезні шкоди. Вода зірвала 10 мостів, позмивала всі засіви, знищила три млини і шосу на просторі 18 км.

ДАЛІ ЛЯКАЮТЬ УКРАЇНЦЯМИ.

ЛЬВІВ. — „Новий Час" подає, що німецька преса, пишучи про ноту Польщі до данціґського сенату, пригадує Польщі, що Німеччина готова вернутись „до українського арґументу".

АНҐЛІЯ РІШЕНА НА ВСЕ.

ЛОНДОН. — Британський міністер закордонних справ, Галіфакс, заповів Німеччині й Італії, що Анґлія готова до війни і не допустить до ніяких нападів і загарбувань.

ПОЛЬЩА НЕ ПОПУСТИТЬ.

ВАРШАВА. — Президент Польщі Мосціцький заявив через радіо, що морське побережжя і Поморя це „повітря і сонце польської держави", без яких вона не моглаб існувати. А Данціґ і Гдиня є основою господарського життя Польщі. Ось тому „Польща не дасть себе відіпхнути від моря".

ЩО СКАЗАВ ГІТЛЄР?

ПАРИЖ. — Подають, що на тайній конференції Гітлер сказав, що жереб кинений і нема мови про відворот. Значить, що війна булаб неминуча. І то в найближчих місяцях.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

В Канаді нале ить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ДІЛАМИ ДО ЗГОДИ, А НЕ СЛОВАМИ!

Згода будує, незгода руйнує. Золоті це слова, коли згода означає спільну активність, а не спільне спання. Інакше разом з „Мир вам браття" наступить безладдя, брак ініціятиви, тихе, спокійне й задовільне сидження на посадах, або — як кажуть в Америці — на „джабах". Вислідом такого спокою і такої згоди був би тільки повний занепад нашого народнього життя. А цього собі ніхто не бажає. Тому, коли підносяться в краю і тут в Америці голоси за згоду, то їх треба би зрозуміти так, що нам треба згоди для якоїсь великої роботи. Тому і треба нам усім, що хочемо згоди, в першу чергу видвигати роботу. Треба виразно сказати, якого вона роду і як її треба виконувати. Бо є тільки ріжниці поглядів у тому, як треба ставити важні справи і як їх розвязувати, а не щодо бажання жити в згоді. Адже треба припускати, що розумні люди, якого вони не булиб темпераменту, таки волілиб жити з іншими в згоді, ніж у суперечці. Очевидно, маємо тут на думці нормальних людей, а не якихсь маняків, що не надаються до згідливого співжиття наслідком якихось душевних недомагань.

На нашу думку, повинні ми в першу чергу видвигати якусь спільну роботу, а водночас виявляти публично наші погляди щодо цього, як ми собі уявляємо ведення ось цеї спільної праці. Тоді ми заставимо себе думати більш реально. А також дамо загалові можливість краще визнаватись, хто властиво гальмує ось ту згоду, про яку говоримо і якої всі так бажаємо, а якої нема.

І ще одно мусимо памятати: зерно згоди мусить бути кидане на плодючу землю, якщо з нього має вийти плід. Як у старім краю, так і тут в Америці змагаються до створення одного суцільного загально-українського оборонного фронту. Український нарід є атакований з усіх боків. Самозаховавчий інстинкт вимагає, щоб оборонятись. І то спільними силами. Та чудо не станеться за один день чи за одні наради. Розєднані люди, ґрупи чи партії не стануть за одну годину ангелами. Зате кожна провідна людина, партія чи орґанізація, якщо їй дійсно залежить на загальному добрі й згоді, може вивісити і без спільного порозуміння оливну галузку і своїм щоденним поступованням супроти інших ґруп чи орґанізацій, чи навіть осіб, а також і своїм патріотичним підходом до загальних українських справ і подій виявляти, як то вона не на словах і фразах, а в практиці підходить до тої згоди, до якої накликує. Отже добрих, чесних і патріотичних намірів і діл треба! Як вони будуть, то й легко буде дійти до справжньої згоди. Особливо тут в Америці, де нема ніякої потреби загострювати наше співжиття такими невідповідними промовами і писаннями, які наші вороги визискують для компромітації українських визвольних змагань. Ось такі методи боротьби є також цілком чужі для тут родженого українського покоління. А чейже нам усім залежить на тому, щоб те молоде покоління притягнути до оборони України. Це й повинно бути вихідньою точкою у наших змаганнях до згоди. А коли це зрозуміє „Народна Воля", то й знатиме, чому з нею не можна було дійти до згоди на нарадах у Філядельфії 21. червня б. р., а за що вона тепер намагається зложити вину на кого іншого.

О. С.

ВЧІМСЯ ІСТОРІЇ

Гучно-бучно готується совєтська Росія святкувати 230 роковини полтавської битви. Донедавна, коли большевицька ідеольоґія пробувала зєднувати собі українців, запеклим ворогом поступу і свободи був царат... Тепер такі погляди в СССР не в моді. Тепер тільки **останній** цар властиво був монструм. Той, з яким воювали большевики, а решта царів — проти них властиве большевики нічого не мають. Тепер „обожаемий Сталін" дав приказ величати царів: Івана Грізного, Олександра Невського (вел. князя), що побив німецьких лицарів у XIII. в. на Чудськім озері, Олександра І, що „визволив" Росію від Наполеона, ну, і Петра І. Цей останній — білий большевик і такий самий жорстокий як і большевики червоні — тепер у великій славі в совєтських письмак, особливож за його перемогу під Полтавою над Карлом XII **і Мазепою.** Показується отже, що цар Петро, що вогнем і мечем душив Україну і в крови топив її визвольні змагання, був носієм „поступу". Натомісць Мазепа, що хотів скинути московське царське ярмо, був „реакціонер" і „зрадник народу"... Так голосить тепер офіційна большевицька наука!

З нагоди роковин Полтави варто нам усім трохи ближче заглянути до історії. Бо в нас іще живі і ще не вивітріли такі, ніби демократичні, думки, що царі — це злі люди, що царат — це зла система, але, мовляв, народ російський — це що інше. З ним ми завше порозуміємось... Ось із цією оманою треба нам найскорше скінчити.

Порівняймо часи по Полтаві і часи по большевицькім завоюванні України. Скільки анальоґій! І тоді криваві орґії в Лебедині тодішньої царської Чека, і тепер у рр. 1918, 1919, 1920 і наступних. Давніше київські церкви на приказ з Москви виклинали Мазепу як зрадника. А тепер, замісць церков, українські нібито політики і письменники, теж на приказ з Москви, виклинали борців за свободу українського народу як зрадників того народу, як зрадників справи свободи... Давніше Москва, скинувши Мазепу, обсадила гетьманський і інші автономні уряди в Україні своїми льокаями, які мали вдавати, що нібито український нарід держав з Москвою, своєю добродійкою. А тепер, скасувавши українську незалежність, Москва видумала УССР, обсадивши чолові становища тої „республики" своїми льокаями, які перед заграницею і народом мали вдавати, що Україна, мовляв, з Москвою, своєю добродійкою...

І тоді і тепер політика московська супроти нас лишилася та сама. І тоді і тепер під маскою гарних фраз Москва старалася представити себе єдиною опікункою нашого народу, а його вірних синів „запроданцями". Тоді цар Петро писав у маніфесті, що „ніякий нарід під сонцем не користає з таких ласк і свобід, як Його Царської Величности нарід малоросійський"... А тепер усім і вся віщує Сталін і його прислужники, що ніколи не зазнавав український нарід таких благ, як під режімом московського большевизму...

Як тоді так і тепер усе було в устах Москви облудою і фальшом, а правдою — її єдина ціль: підбити наш нарід, зробити з нього худобу, сміття, невільників, а з країни відскочню для дальших імперіялістичних плянів Москви і для винищування наших багатств... І цілі й методи московської політики в Україні лишилися однакові і тоді, за царату, і тепер, коли до влади в Росії прийшов російський нарід та його представники большевики. І за самодержавства, і за республики.

Ось цю правду, з нагоди роковин полтавського бою, треба нам собі пригадати. Треба пригадати, що цілі політики Москви супроти нас **завше були ті самі,** віками однакові. Ті цілі були: знищення нас як народу. **Незалежно від того, яка форма правління в Москві панувала:** царат до 1917 року, лібералізм демократії Керенського до 1918, чи потім — большевизм...

Треба усвідомити, що нашою ціллю ніколи не є боротися чи то з московським царатом, чи то є московською демократією, чи то з московським большевизмом, **лише завше і всюди з Москвою як такою, що хоче панувати над Україною.**

ЗЕМЛЯ ПОМІЧНА.

Людина, що ходить босими ногами по землі, здоровша від людини, що ходить узута, бо черевики відгороджують тіло від прямого дотику з матірю-землею. Кожна людина має в собі певну скількість тілесної електрики. Щоби бути здоровим, то треба мати зрівноважену скількість отієї електрики. Дотик ніг з землею зрівноважує електрику в тілі.

ЯК ТОМУ 60 ЛІТ РАДИЛИ БОРОТИСЯ З МАДЯРИЗАЦІЄЮ

Коли тепер наші брати на Закарпатті після короткої самостійности дісталися знову під Мадярщину, цікаво буде довідатися, які проекти піддавали тому шістьдесять літ, щоб рятувати карпатських українців перед змадяризуванням.

Ґазета „Руская Мисль", що виходила в Росії, помістила у випуску за березень 1880. року статтю „Голосъ изъ Угорской Руси", в якій підписаний автор зображує страшний стан українців в Угорщині. „Дійшло до того — пише автор — що не лише читання українських книжок і ґазет, а навіть уживання української мови в родинному кружку освіченої верстви вважають майже карною провиною, хоч по закону української мови можна свобідно вживати у школі та церкві, а тепер повинні її вживати в урядових звязках начальників повітових, судових і інших із особами і товариствами української народности, як також у протоколах окружних зборів в українських комітатах". Якаж рада на це? Автор статті, між іншим, вказує на **кольонізацію Криму закарпатськими українцями,** котрі, на його думку, легко моглиб переселитись там у числі 30,000—40,000 родин. Колиж не можна поселити закарпатських українців на Кримі, то лишається ще **Азія, далекі береги Амура...** Далі каже автор: „Лишаючи свої хати і землі, еміґранти угорської України моглиб переселитись масово на урядові (казьонні) землі, бо приватні власники не дають достаточних ґарантій, що виконають заключені з еміґрантами умови. Коли це гаряче бажання: переселитись на урядові російські землі здійсниться, еміґранти не лише будуть урятовані для української народности перед змадяризуванням або **від загину без сліду в Америці** (?!), а ще і положення тих, українців, які залишаться в Угорщині, дуже швидко поправиться. Коли мадяри переконаються, що українці можуть рятуватися від мадярського гнету еміґрацією, мадяри стануть далеко оглядніше поводитись із своїми українськими громадянами, які приносять такі великі користі державі своєю працею і своїм талантом".

Як бачимо, угорський патріот розвязав цю справу швидко і доволі навіть дотепно! Одначе чи раціонально і практично? Зачнімо від кольонізації. Це факт, що закарпатські українці в тих часах еміґрували до південної Угорщини. В темешварському комітаті, в Бачці, навіть у Славонії повстали українські оселі з населенням яких 50,000 душ. І до Америки еміґрували, коли в деяких околицях Угорщини показався голод. Українська кольонізація на півдні Угорщини (тепер ці землі належать до Югославії) це вислід цілого століття. Багато з тих українців у Югославії зденаціоналізувалися.

Крайне наївно думати, що колиб угорські українці частинно були уступилися із своєї прадідівської землі (автор радив переселити на Крим 30,000—40,000 родин, себто яких 150,000 душ), то мадяри булиб поводилися людяніше з рештою українців, які ще залишился, бо боялись би щоб і ті не втекли на еміґрацію! Навпаки, мадярам це булоб на руку, вони того лише хотілиб, щоб українці оставили їм свої землі, так гарненько, без бою...

Боротися за народнє існування, а не покидати рідної землі, ось що повинно бути наказом українців, де вони лише живуть. Годі заперечити, що національна боротьба на Мадярщині не легка, тимбільше, коли українська інтеліґенція покинула була тоді свій нарід, мадярську мову вважала кращою, панською, а українську хлопською, хоч українська мова поправді далеко краща і милозвучна ніж мадярська. І що говорити про відносини серед угорських українців тому 60 літ, коли ще тепер після так багато досвідів усе ще маємо Фенциків і Бродіїв. І чи такі дуже страшні булиб нам мадяри, колиб наш нарід не мав серед себе зрадників - москвофілів - мадяронів? Мадяри не змадяризували українського народу, якому судилося жити тисячу літ під їх пануванням, тому не змадяризують і тепер. А коли закарпатські українці солідарно станулиб в обороні своїх належних прав, мусілиб дати нам усе, що нам належиться — і без натиску посторонньої держави.

Вже тому 60 літ признавала угорська конституція права тамошнім українцям, м. і. вибір послів до будапештенського парляменту. Чи мусіли вони посилати до того парляменту мадяронів? А мадяри бачили крайню уступчивість освічених українців і ставили чимраз більші вимоги. Одначе при перших ознаках неуступчивости і відваги, вони певно зреклись би неоправданих претенсій: наказувати, якою хто мовою має розмовляти в родинним кружку. В угорських українців існувала в 80-тих роках 19-го століття одинока ґазета „Карпатъ, орґан єпархіяльного правительства і общества св. Василія Великого", що виходила наполовину мадярською мовою. Ця ґазета, самособою, не могла приносити користи народові, коли писала такою мовою: В нашем духовном сіменищі сущій сад, будущими учителями нашого народа, причетниками наші художественно обработан, как ми самі удостовірили, что явно свидітельствует при том, что наші причестники свой досуг не тратят". Можна премію визначити, хто відгадав би, по якому це написано.

Щойно в 90-тих роках минулого століття праця для українського народу на Закарпатті ступила на правильний шлях, коли теперішній президент Карпатської України о. Августин Волошин став видавати ґазету народньою мовою.

І теперішня боротьба з мадярами, хоч вони загарбали Карпатську Україну, напевно не пішла намарне. Мадяри певно більше будуть рахуватися із карпатськими українцями, ніж рахувались би тоді, колиб вони добровільно, без боротьби були пішли в мадярську неволю.

Остап Шинкаренко.

МАДЯРСЬКИЙ НАПАД НА КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ

(Протоколи зізнань).

(4)

Коли я був перебраний до цивілю й признався, що вмію по мадярськи, мене зпочатку били, казали, що я зрадник, а інші казали, що мене ще гірше треба покарати як такого, але пізніше побідила думка, що я ще придамся для мадярського народу. Я зізнавав таке: Що я ученик севлюської торговельної школи, що нашу школу евакували з огляду на небезпеку війни з Севлюша до Хусту, а з Хусту, коли приближався фронт, перевезли нас до Румунії. Що я маю 19 літ (в дійсності 23. — Прим. Шинк.), що я стріляти не вмію, кріса ніколи в руках не мав та взагалі ні з ким не бився.

Пропустили мене на волю 24. березня 1939 у год. пів до 5. пополудні. Зо мною вийшло ще 7 товаришів, а між ними були декотрі дійсно ученики, але учительської семинарії.

Та вернуся ще два дні взад. В середу, 22. березня, прибув якийсь пан в асисті мадярських старшин, які щось йому потиху пояснювали. Той пан дуже цікаво нас оглянув усіх та часто ставив якісь запити мадярським старшинам. Треба підчеркнути, що перед приїздом того пана відбулося ґенеральне порядкування салі. Дали наказ усім, що були скрівавлені, змити з себе кров, і т. п. На відході той пан звернувся українською мовою до частини салі, де сиділи галичани, зо словами: „Хлопці, хто з вас хотів би повернутися до Польщі?" Багато відповіло притакуючи. Причина цього притакування була та, що люди жили в неймовірних душевних тортурах, майже ніколи не спали, кожний мадярський підстаршина робив собі на власну руку, що хотів, і був паном життя й смерти; голод, спрага та воші творили середовище, що вже ніхто не сподівався, щоб у Польщі було від цього гірше. Сподівалися, що як би зле не було в Польщі, то всеж будуть мати правне забезпечене становище. Пан той не відповів на це нічого і забрався. До мойого випущення на волю нічого подібного не сталося. Цей, по всій правдоподібності, був з польського консуляту в Севлюші.

Після цього пополудні приїхав наглий суд, военний трибунал з Ніредьгази. Головою був якийсь малого росту правник. Він сам не бив, але стояло пять жандармів та один член суду цивіль, що знав по українськи, а ті ґумовими палицями й кольбами били досхочу. Били по звірськи до крови. Згаданий цивіль ударив Січовика Федька з „архіву" ґумовою палицею так, що та розлетілася на три частини. Федько не впав. Його били дальше та били доти, поки не дістався на своє місце. Ці побої при суді, це було страшне видовище. Спеціяльно били „відділ смерти". Поручник Сулятицький, четар Граб, десятник Сидоряк, десятник Білан, аспірант Нищей (вічно усміхнений), асп. Маковецький, що працював у редакції „Наступ", асп. Децик і інші були від побоїв цілі окривавлені та сині й запухлі. Спеціяльну злість у мадярів викликував вусатий десятник Сидоряк (стара война з сотні Вітовськоо). Його били всі мадяри, що приходили оглядати полонених.

Багато галичан дали себе записати як уродженці Великої України, щоб їх не видали Польщі. Між ними асп. Мостиський, асп. Пилипчук, вістун Ярмолович та багато інших. Їх били, але вони мали надію, що видадуть їх до Німеччини. В ґрупі „заграничних пашпортів" (Нанзен) був директор Січової Гостинниці Лемко, четар Чубатий, інж. Колодій, інж. Шевченко, інж. Филипович та багато інших. Інж. Волянський подав себе також за громадянина Німеччини, одначе зрадник, „Січовик" Борош із Севлюша, видав його, що він був один з провідників, і його дали до „відділу смерти". Крім інж. Волянського видав той зрадник Борош ще кількох. Був ще один тип, що видавав мадярам, а був це також „Січовик" зо Страбичова Шойного (напевно не знаю).

Часами в ночі або в день приводили з гір зловлених Січовиків. Одного разу привели ґрупу вісім людей, зловлених над Кобилецькою Поляною. Їх страшно збили й взагалі дивуюся, що їх привели, бо вони звичайно в горах зловлених стріляли на місці.

Знаю, наприклад, що дві ґрупи, зловлені у Веречанщині, одна з 16 людей, друга з 39 людей, що складалися з галичан, вивели на Бескидську границю, де мадяри разом з поляками їх скорострілами розстріляли. Наперед казали викопати собі могилу. (Точно опишу. — Прим. Шинкаренка).

Але щоб не відійти від головної теми, то є про „суд" з Ніредьгази, продовжую. Перекладачами були зрадник Борош і Січовик Вайда. Суд питав: ґенералія, від коли був Січовиком, до якого краю приналежний, скільки вбив мадярів, де подів кріса або скоростріла. Списавши це, били, аж поки не привели на місце. Так це тягнулося в безконечність. То є в день і ніч...

Розуміється, що в ночі не питав „суд", а питали вояки з власної „пильности". До суду треба було приходити без блюзи, светера, а тільки в сорочці, „щоб слідство йшло плавніше".

Для мене, котрий знав перфектно по мадярськи, дальше для Вайди, Боршоша, Секереша, Шанти, Гвоздулича (оба з Вел. Березного), Осачія з Праги, та останього імя не памятаю, наглий суд закінчився так, що нас випустили на волю. В пятницю пополудні прийшли жандарми, а передтим дали нам взуття, завели нас на жандармерію, де ми дістали посвідки. Посвідка, котру має сховану в Ужгороді, звучала так: „В ділі Сидора Даніва я вів слідство в справі його приналежности до січової ґарди, я не знайшов нічого підозрілого. З нинішним днем пускаю його на вільну стопу з тим, що негайно згоситься на жандармерії свойого місця замешкання. Підпис нечиткий. Дата: Великий Бичків 24. березня 1939".

(Кінець буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ДЕ СПРАВЖНІЙ АМЕРИКАНІЗМ?

На річній конвенції безнесменської організації Кивонис, що недавно відбулася в Бостоні, ухвалено резолюцію з закликом до федерального уряду здушити всяку неамериканську діяльність чужинців в Америці та вразі потреби депортувати їх з Америки.

З резолюції виходилоб, що конвенція й організація Кивонис є справжніми оборонцями американізму. Вони теж між рядками оголошують себе управненими судити, що є американською акцією, а що не є американською акцією. Вони теж проголошують мимоходом, що депортація людей з Америки є виразом американізму.

Тимчасом усяка людина, яка хочби трохи знає політичну історію Америки, могла в ній дочитатися, що Америка традиційно давала в Америці пристановище людям, які втікали з ріжних країв світу, переслідувані за свої політичні переконання. Якжеж тепер має Америка робити в імені американізму те, проти чого вона в імені американізму все практично виступала? Американці можуть не любити фашизму й комунізму, але чи депортація людей немилих поглядів була американським засобом боротьби проти таких думок?

ЧИ ДОБРИЙ ЗАСІБ?

Та міг би хтось сказати, що депортування імігрантів немилих американцям поглядів може й не є згідним з американською традицією, але надзвичайна ситуація вимагає надзвичайного засобу, навіть поломання американської традиції.

Та на це можна би спитатися: не вжеж можна побороти комунізм і фашизм депортацією імігрантів, що признаються до фашизму й комунізму? Можнаб це зробити тоді, якби фашизм і комунізм ширилися лише серед імігрантів, та якби уряд міг виловити всіх імігрантів фашистівських і комуністичних симпатій.

Як звісно, комунізм і фашизм шириться не лише серед імігрантів, але й серед родовитих американців. І звісно теж, що навіть якби лиш одні імігранти „занепадали" на фашизм або комунізм, то ніякий уряд не зможе виловити всіх фашистів і комуністів. При найкращій волі уряду все це лишиться багато їх на насіння.

ВИХОВАННЯ И ПОГОДА.

На зборах так званої генеральної ради виховання виступив її директор з критикою теперішнього виховання молоді. Говорив він, що нині вже всі виховники признають потребу переміни виховання. Всі вже зрозуміли потребу завести ріжні зміни у вихованні.

Одначе, говорив він, виховники покищо лише говорять про потребу нового виховання, але реформи виховання ще не заводять.

Видно, що з вихованням мається справа так, як з погодою, як сказав про погоду американський письменник Марк Твейн: всі люди признають, що з погодою треба щось зробити, але ніхто, як видно, в цій справі нічого не робить.

ЗВІДКИ ЗЛОЧИНСТВО?

На краєвій конференції суспільної захорони в Бофало виступив професор криміналістики в бофаловськім університеті з відчитом про джерела злочинів.

На його думку, головною причиною злочинів в Америці є американська звичка цінити вагу людини за її маєтком. Отже за американську злочинність винувата таки американська культура, бо оцінка вартости людини це одна з основних складних частин культури.

Звісно, професор радив американцям закинути свій культурний звичай цінити вагу людини за її здібністю „робити гроші".

А може обернути процедуру й давати людям гроші відповідно до їх ваги для громадянства? Якби так, наприклад, дати зміряти вагу Джова Луїса, відомого чемпіона мордотлуків, платнею президента Злучених Держав і дати йому за вечір робити 5 долярів? Що сказав би на це бофаловський професор криміналістики?

„БУГІМЕН".

На зборах Ради Вищого Шкільництва в Ню Йорку виступив економіст цієї ради, Джан Флин, з осторогою до американців, що такі змови між підприємцями й робітниками в промислах, які існують наприклад у промислі будівлянім, мусять довести до штучного попиту й штучно удержуваних високих цін, а це є першим кроком до фашизму в Америці.

На зборах східної округи Краєвої Жіночої Партії, що оноді відбулися в Атлентик Сиіті, Ню Джерзі, виступали бесідниці проти обмежування жінок у добуванні робіт. Ухвалювання законів у тому напрямі признано резолюцією першим кроком до фашизму.

Що в Америці розвиваються фашистівські організації, звісно, але чи від таких річей, як ось тут сказано? Чи не переборщено тут страхання? Чи не вживається вже фашизму й комунізму як страхопуда на горобців, або як у старім краю вживано коминяра чи цигана для страхання дітей: „Як мені важишся піти на вулицю, то тебе цигани вкрадуть!"

ПЕРЕКОНАВ.

Сенатор Кепер сказав у своїй радіовій промові про боротьбу між робітниками й підприємцями: „Як капітал і праця, уряд і фінансисти не погодяться, то в Америці будуть діятися речі, яких ніхто з нас не буде любити".

Що це за такі лячні речі? Чомуб їх не назвати по імені?

І чи переконає це підприємців і робітників співпрацювати з собою? Правда, в Америці справді може щось таке статися, що цього ніхто не буде любити, але чи можна страхіттям того невідомого й нелюбого відстрашити підприємців від сварки з робітниками? Їм може бути цього неминуче в майбутньому, але кооперувати з робітниками їм уже тепер немило. Може бути неминуче те майбутнє підприємцям, але воно буде теж неминуче робітникам, а є люди, що не дуже протестують проти лиха, якщо не вони одні його терплять.

ПРИГЛЯДАЮТЬСЯ ДО ЖИТТЯ.

Газети подали широкі вимятки з промови одного нюйорського проповідника, котрий радив своїм вірним не бути лише глядачами життя, а його учасниками.

З його слів виходилоб, що він приписує цей нахил бути лише глядачами життя новочасному нахилові ощаджувати працю та заступатися в кожній роботі машинами.

Чи справді? Чи не бачив він людей, які машин дуже мало вживають і зовсім не думають уживати більше машин, щоб заощадити собі праці, а проте в житті теж не беруть живої участи, „в політику не бавляться" і живуть у своїм „гетті", оточені китайським муром, поза який ніколи не виглядають?

Російський письменник Салтиков написав хитру казку про „цілому дренного карася", що гине під каменем і ніколи поза нього носа не покаже. І то не тому, що він має для всього машини, але тому, що по плесі щука плаває, яка може його зїсти.

Бути лише глядачем життя може бути й лекше й безпечніше. Принаймні до якогось часу. І боятися можна не лише справжніх небезпек, але й уявлених. Неодин настрашений мертвого пня більше, ніж справжнього живого вовка. При чому тут машини?

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ВИЯСНЕНА СПРАВА.

Думаю, що нема що більше виясновати про те, що не всі ті, що прибули на Український День на Світовій Виставі в Ню Йорку, могли добре бачити нашу програму. Знаємо з вияснення Виставового Комітету, як і з того, що було подане „Свободою", які великі й трудні перешкоди треба було побороти. Треба нам тільки радіти, що всетаки Советам не вдалося спинити українського виступу. Хто добре приглянувся до тих, що пробували вносити непорядок між публикою, той пізнав „типи", що їх знаємо як московських стуйпайків. Це вони постійно крутились і вимахували руками та провокували своєю непосидючістю присутніх, що хотіли слухати програми. Декого з тих я бачив перед нашою програмою перед советським павільоном. Щось нараджувались і дуже гарячо дискутували. По їх пізнішім поведенні можна припускати, що хотіли допомогти Советам хоч тим, що спробують внести заколот. Та і це не вдалося.

Михайло Беля.

НАШІ ДІТИ И У. Н. СОЮЗ.

Рекордовий звіт У. Н. Союзу за 1938 рік вказує, що в У. Н. Союзі було 24,443 старших членів і 8,260 молодих.

За роками число обезпечених у Молодечому Департаменті представляється так: від одного до пять літ було 818 дітей, від 5 до 10 було 1,650, від 11 до 15 було 3,680, а від 16 до 18 було 1,106. Це вказує, що членство дітей і молоді збільшається зо старшими роками.

Молоді члени — це резервуар У. Н. Союзу, бо ті члени мали би переходити з Молодечого Департаменту до старших і згодом перебрати у свої руки цілу долю нашої організації, а з нею і те провідне місце, яке займає У. Н. Союз у житті української іміграції в Америці.

З виказу бачимо, що ще є дуже багато дітей, яких родичі є в У. Н. Союзі, а діти не є в ньому. І тут перше прохання до родичів-Союзовців: віддайте своїх дітей У. Н. Союзові! Дехто каже, що не може тримати в У. Н. Союзі більше як одну дитину. А я спитаю: а як може тримати в інших асекураціях? А цеж факт, що наші діти є в тих чужих організаціях, а навіть у таких, що ставляться до нашого народу ворожо.

У. Н. Союз дає тепер усі можливі вигоди. І дає добру винагороду за організаційну працю. Значить, треба кожному з нас тільки хотіти працювати для У. Н. Союзу, а Союз міг би скоро подвоїти своє членство.

В 1938 році перейшло з Молодечого Департаменту до старших 715 членів. Це гарний приріст. Добре знаємо, скільки то треба праці, щоб зорганізувати таке число членів. Але ми моглиб мати далеко більше, якби подбали, щоб збільшити число дітей і молоді. Тоді був би вже запевнений зріст У. Н. Союзу.

Тепер настали літні місяці. Люди сходяться часто разом і говорять про ріжні справи. Не забуваймо всюди порушувати і справи У. Н. Союзу. Приєднуймо всюди до нього нових членів і розбудовуймо тим чином свою власну, рідну силу.

Степан Слободян,
головний радний У. Н. Союзу.

НА РІКАХ ВАВИЛОНСЬКИХ.

Це псалом журби, сліз і печалі. Після туги по втраченій Батьківщині, голос покаяння. Як багато думок викликує цей псалом у нас, українців! Як багато говорить він нашому серцю!

Цей псалом співали сини Ізраїля, які втратили свою Батьківщину і рідний Єрусалим. Співали в гіркій неволі у жорстокого ворога. На ріках Вавилона жили святим спомином про Батьківщину, про рідні місця рідної землі, про рідні річки, гори, рідний нарід. Все це забрав і все знищив жорстокий ворог. Але виновником цього нещастя вже таки був сам нарід, що став поклонятися чужим богам. А це підірвало любов до Батьківщини, позбавило нарід твердости та мужности, розділило його на ворогуючі партії, поклало шлях до зради, до зневіри. І ось тепер приходиться ізраїлеві каятися в неволі у гордого переможця.

Ось такі приклади бувають повчальні для цілого людства.

І ми, українці, розвіяні у великому числі по ріжних краях світу. Збуваємо своє життя і також співаємо жалібні пісні на берегах чужих річок та озер. Пригадуємо собі як наші славні Запорожці, перебуваючи у турецькій неволі, співали на берегах чужих річок і морей невольницькі пісні. Пригадуємо собі, як Мазепа, Орлик та інші вигнанці шукали по чужих кроях помочі для України. Співаються невольницькі пісні наші рідні в Росії, Польщі, Румунії чи Мадярщині... І ми зо сльозами і глибоким жалем згадуємо свою далеку, чудову Україну, обвіяну поезією, обрядами, звичаями, простотою, сердечністю й побожністю. І в нас стискається серце, що не бачимо наших тополь, ні хаток, ні вишневих садочків, ні синього святого Дніпра, бистротечного Дністра, рвучкого Прута та кришталевого Черемоша. І ось так покутуємо за помилки минулого, що поклонялися чужим богам, як це було у старого Ізраїля.

Ось минуло 20 років від нової неволі. Та чи зрозуміли ми свої хиби і помилки?

Бачимо, що історія жидівського народу є великим прикладом і для нас, українців. Так хай цей приклад не пропаде для нашого народу.

„На ріках Вавилонських там сиділи й плакали" — памятаймо на це!

Українці! Невже по старому будемо складати вину на всіх і вся, а не на себе самих? Не вже будемо власними словами і ділами валити, нищити й руйнувати те, що інші здобули геройською посвятою? Не вже ми не опаматаємось? Невже не годен промовити до нас Шевченко зо своїм: „Схаменіться, недолюдки, діти юродиві..."? Перестаньмо нищити себе! Бо це є вступом до властивої згоди.

Михайло Шмігельський,
Клівленд, О.

ЩО Я ХОТІЛАБ ЧИТАТИ В „СВОБОДІ".

Само собою розуміється, що, як жінка, бажалаб я, з чим зрештою кожна жінка погодиться, бачити більше матеріялу на жіночі теми в нашій „Свободі". Не хочу тим сказати, що панове редактори цю справу занедбують. Але коли візьмемо під увагу, що в останніх роках велика частина наших часописів завела в себе „жіночу сторінку", то таки „Свобода" під тим оглядом лишається трохи позаду. Коли я забираю голос у тій справі, то не хочу тим сказати, щоб „Свобода" стала феміністичною, чи навіть до того змагала. Але на такий великий відсоток жінок читачок „Свободи" ми моглиб мати трохи більше матеріялу на жіночі теми. Коли пишу про „матеріял на жіночі теми", то не маю на думці виключно жіночого руху, але перш за все маю на думці такі теми, які безпосередньо відносяться до практичного і родинного життя, до матери і жінки взагалі. Візьмім, наприклад, куховарську справу. Наше жіноцтво виказує на цім полі великі браки. Нам часто доводиться бачити немічних дітей у наших родинах, яких батьки здорові, кремезні, а діти хирляві. На мою думку, щось там недомагає. Значить, якість харчів, їх скількість чи ріжнородність невідповідні. Бож треба нам, господиням, розуміти, що коли, наприклад, на обід варимо вареники, то на вечерю не будемо варити макаронів, бож це одно і те саме. На жаль, багато з нас цього не хоче розуміти. Часто можна почути від матерей: „Я в старім краю на бараболях виросла, а проте живу і здорова". Це зовсім нерозумне говорення, бо клімату, повітря і життєвих обставин старого краю не можна порівнювати з Америкою.

Цей приклад навела я лише мимоходом, щоб дати доказ, що треба порушувати такі і подібні справи, бо вони моглиб хоч частинно освідомити наше жіноцтво під тим оглядом. Правду кажучи, велика частина нашого жіноцтва дуже гарно веде господарку, кухню, і то навіть на модерний лад. Та що є між нами багато таких, що стоять позаду щодо тих вимог, які ставить до нас теперішня життєва стопа. Таких і подібних тем, які безпосередньо інтересують жінку, як господиню і матір, є багато і, на мою думку, булоб корисно, колиб „Свобода" хоч раз на місяць такі теми порушувала.

Коли читаємо статті чи дописи на ріжні жіночі теми, вони часто і то звичайно відносяться до організаційного життя, з яким не кожна жінка має безпосередню стичність, а часто ці статті чи дописи писані таким тяжким, непопулярним стилем, що їх пересічній жінці годі зрозуміти. Хотячи наше жіноцтво піднести і зрівняти його з жіноцтвом інших народів, американців, англійців чи французів, пишім більше на такі життєві теми, з якими наше жіноцтво стрічається v щоденнім його житті. Дехто може сказати, що це замаловажні теми та що над ними не варто ломати собі голову. Та я від себе скажу, що такі теми, якіб нашу жінку всесторонньо освідомили, починаючи від її щоденної кухонної праці є незвичайної ваги. Жінка приготовляє харчі, які означають силу і здоровля нашої родини, жінка приготовляє білля й убрання, що означає культурний вигляд людини, жінка дбає за порядок v цілій хаті, що означає культурність і чистоту цілого загалу. Вкінці жінка, як мати, ховає і навчає дітей молитви, рідної мови, звичаїв і т. д. Якщо ми віримо, що в молоді наша будучність, то стараймось улекшити працю жінок і матерей, які цю молодь фізично і морально виховують, бо які діти такий і нарід.

Марія Демидчук,
членкиня 293 від. У. Н. С.

Заняття.

— Отже хочете одружитися з моєю дочкою? А якеж ваше заняття?

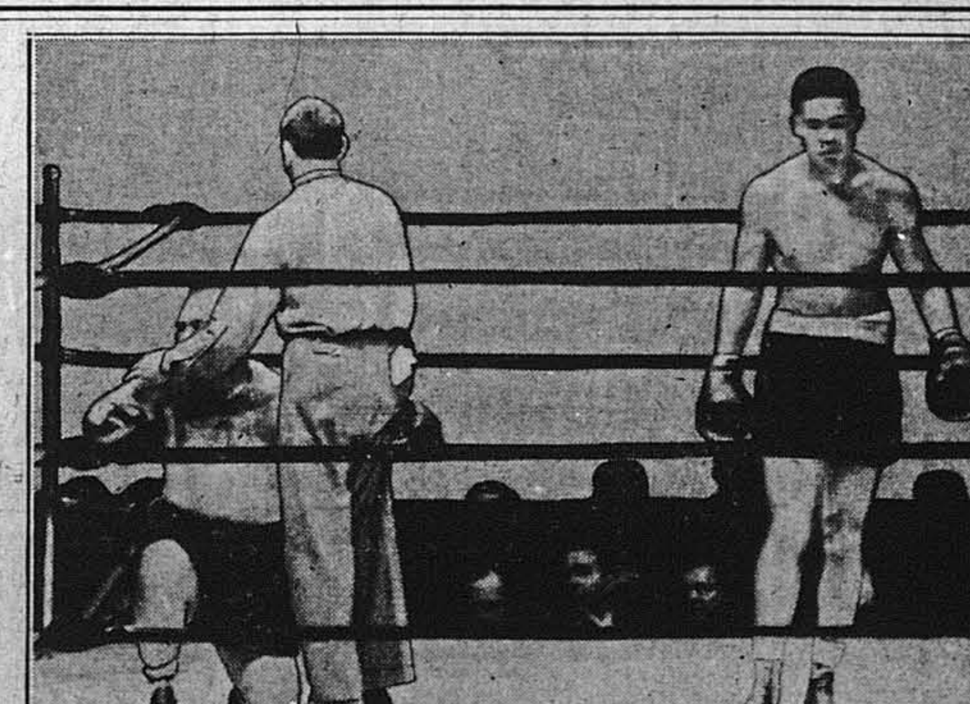
— Винищую щурі, миші, хробаки. Ось цього місяця забив я майже пять тисяч щурів.

— Гм... І зможете тим виживити родину?

Останнє слово.

Французький письменник Вольтер любив багато говорити. Ця звичка зростала в нього з віком. Одного разу його відвідав один із його приятелів, Ролянд де Плятієр, державний діяч, що згинув трагічно підчас французької революції. Плятієр приїхав до Вольтера зо своєю жінкою до Ферне, де мешкав Вольтер, коло Женеви. Гості просиділи годину, а Вольтер говорив увесь час, не вгаваючи. Коли вони вийшли, пані Плятієр, велика звеличниця Вольтера, що теж любила дуже багато говорити, сказала до свого чоловіка: „Ах! Я хотіла би прожити бодай місяць у товаристві такого розумного та дотепного письменника!"

На це відповів її чоловік: „Я теж був би дуже радий цьому, бо тоді ти побачилаб, що не завіди можна у розмові мати отанне слово".

З КУЛАЧНОГО БОЮ ЗА ЧЕМПІОНАТ.

Кінець боротьби на кулаки між чемпіоном Джовом Луїсом та його визовником Тонієм Ґалентом у Єнкі Стадіюм у Ню Йорку. Сцена з 4. „равнди", коли Ґаленто, напів притомний, упав у руки „рефері" Донавана й не встав до 10 секунд.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ЕМБРІДЖ, ПА.

Удала академія в пошану Коновальця.

В неділю, 25. червня ц. р., зійшлося коло триста людей до салі „Сініор Гай Скул" на жалібну академію, влаштовану в річницю смерти полк. Е. Коновальця. Академію влаштував 36 від. ОДВУ. Академію відкрив коротким річевим вступним словом секр. ОДВУ, Петро Андрусишин (тут роджений молодий націоналіст). Дуже гарна й інтересна була наступна точка. З боку сцени юнак трубить похоронний марш, люди встають, а на сцену перед образ полк. Коновацьця вносять члениці Золотого Хреста з Пітсбургу вінець і складають на могилі. Інші жінки ставляться в ряд перед сценою. Пані Онишків виголосила гарно обдумане слово на могилу покійного. Всі члениці У.З.Х. були в гарних білих одностроях.

Тепер виступив великий хор з Микіз Ракс, Па., під управою о. Д. Сенети, і з солісткою А. Попінчак та солістом І. Сошинським. Відспівав пісні: „Боже великий" Лисенка, „Восхвалю" Бортнянського, „Що то за грім" Колесси, „Святий Боже" Нижанківського.

Головну промову виголосив запрошений о. С. Мусійчук з Йонгставн, Огайо. У щирій та палкій промові він зясував культ героїв, а зокрема змалював заслуги для нації полк. Е. Коновальця. Публика часто бесідника оплескувала.

Гарно і гармонійно вийшли пісні-терцети: „Ми любим Україну" і „Віддала мене", які відспівали дівчата: Леся, Люба і Слава Онишків, а таксамо гарною була деклямація школярки М. Сухої.

Інтересне слово про молодь у краю і її відношення до націоналізму та до покійного полк. Коновальця виголосив прибулий з рідної землі юнак Михайло Ґудзиляк. Говорили ще адвокат Онишків і о. І. Коцан з Пітсбурґу й оба підкреслили, що наша боротьба нескінчена, та що ще багато жертв потрібно. На поклик п. Онишкова зібрано $36 на ранених Кар. Січи.

На закінчення виступив іще раз хор з Микіз Ракс і відспівав: „Золоті зорі" та „Ой, вербо, вебро". Кінцеве слово виголосив молодий націоналіст, тут роджений Михайло Скрабут. Закінчено відспіванням „Ще не вмерла Україна".

Треба підкреслити, що програма академії була як слід виведена, а за це належиться подяка місцевому від. ОДВУ і згаданим вище молодим націоналістам. **Гість.**

СТРАХОПУДИ МАЙБУТНЬОГО.

На чвертці акра пшеничного поля на Світовій Виставі в Ню Йорку уставлено страхопуд для відстрашування птиць. Ті, що придумали цей страхополох, казали, що він кращий, ніж давні страхополохи. Тимчасом хтось там привіз на виставу освоєну ворону й пустив її. Ворона без страху сіла на страхополох. Кажуть тепер „автори" страхополоха, що він занадто гарний, щоби птиць відстрашувати.

Пшеницю на виставовій площі засіяло одно пекарське підприємство. Як пшениця доспіє, підприємство її зіжне, змеле й з муки спече хліб — усе на виставі.

НАПАД БАНДИТІВ НА УКРАЇНСЬКОГО СВЯЩЕНИКА.

У Ройкрофт, Алта., в ночі 26. травня напали на сплячого українського греко-католицького священика Осіянчука два бандити з ревельверами. О. Осіянчук віддав їм коло 19 долярів з калиткою, та бандити не були вдоволені цею сумою, бо думали, що він повинен мати більше. Вони били його, толочили колінами груди, аж коли священик зачав просити, щоб дарували йому життя, вони повірили, що в нього більше грошей не було, і тоді втекли.

Поліція шукає напасників.

В тій самій місцевості хтось у білий день вломився до секційного робітника і позабирав увесь харч, що він мав, та дещо інше. Таксамо нападали інших секційних наставників в околиці Піс Ривер. Робітник робітника грабує і життю його загрожує.

В РОДИННІЙ ХАТІ — ГАРТУЙМО ХАРАКТЕР НАШОЇ МОЛОДІ.

Наше життя не буває все надто легке. Не кожному доводиться проходити його без терня. Хто живе тісним родинним життям, має свої клопоти. Ще більше мають їх ті, що поширили свої зацікавлення на ширшу мету та віддалися громадянській праці.

Зразкове домашне огнище, яким опікується розумна жінка і мати є першою складовою клітиною ширшого громадянського життя. В його тісних на око стінах виковується характер майбутніх членів народу. Там пробуджуються в дітях перші мрії про світ казки, перші, може ніколи нездійснені, пориви і наміри... Мати їх напевно не погасить. Люди, які не мріють — не творять. Коли молода дівчина відкриє свої перші радощі, болі та життєві несподіванки мати їх напевно зрозуміє.

Є діти, яким тісно вже змалку в чотирьох стінах рідної хати. Вони вириваються до ширшого життя, ведуть перед між своїми товаришами. Вони проявляють свої замилування до всяких ділянок життя і творять, організують, учать, наскільки на це дозволюють рамці шкільного життя.

Такі діти стають у пізнішому житті відважними одиницями з ініціятивою. Але вони теж знайдуть на своєму шляху багато перепон. Випереджувати будуть їх часто маловартні характером одиниці, які мають менше ініціятиви, а більше самопевности й відваги в улаштуванні себе в житті.

Розумна мати вміє своїх дітей приготовити на всяке, то ді і всі колючки, які доведеться стрічати їм колись, не колотимуть їх так болюче.

Молодь треба виховати по громадянськи: Сталім характер наших дітей, вироблюймо в них гарт душі і тіла і навчімо не дивуватися тому, що стріне їх неодне, що моглоб їх зломити.

Багато бачимо в нашому громадянському житті такого, чого не повинно бути, як врештою водиться воно і в інших. Всякі особисті дрібниці висовуємо часто на перше місце перед важними і більшими завданнями і подіями.

Вчім нашу молодь переходити над дрібницями до денного поряку, не дивуватися люській злобі, робити свою роботу. У здоровому суспільстві — мусить бути здорова духово та характерна молодь.

І. Д.

Відвідує брата.

— Чомуж ти, Петре, говорив мені, що їдеш до брата, а поїхав відсиджувати кару?

— Таж мій брат сидить увесь час у криміналі.

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ (18)

Униз із гір ступав Тарзан до села людоїдів. Обережно він приблизився до частоколу і заглянув через щілини між колами. Ніщо, що підпадало під його зір, не вказувало, що дикуни держали білих бранців.

Але Тарзан не був задоволений. Він хотів перелізти через частокіл і усадовитися між галузями, що звисали над ним. Та частокіл був слабий і він знав, що не зможе видряпатись на нього без шелесту в той час, коли в середині панувала тиша підчас вечері.

З терпеливістю звіра, що чигає на свою добичу, пан нетрів ждав. Чорні в середині запали в пообідний сон. Минула година. Тоді дикуни заворушилися тим примітивним рухом, який заповіяє нічні клюби цивілізації танцюристами.

Чорний мистець зібрав своїх музик, і розпочався танець. Цього моменту ждав Тарзан. Підчас криків танцюристів і гудіння бубнів він переліз через частокіл і усадовився на найближчім дереві. Але його найбільша обережність не була запорукою його відкриття.